

برای تحقق جرم «اختلاس» چه ارکانی باید وجود داشته باشد؟

اختلاس به برداشت غیرقانونی اموال دولتی یا غیردولتی که به دست کارمندان و کارکنان دولت یا وابسته به دولت صورت می‌گیرد، گفته می‌شود.

اختلاس به برداشت غیرقانونی اموال دولتی یا غیردولتی که به دست کارمندان و کارکنان دولت یا وابسته به دولت صورت می‌گیرد، گفته می‌شود. اختلاس گونه ای از کلاهبرداری محسوب می‌شود که بیشتر به صورت برنامه ریزی شده، منظم و پنهان و بدون رضایت و آگاهی دیگران صورت می‌گیرد.

به گزارش «تابناک» بسیاری از اموال و سرمایه های موجود در کشور در اختیار دولت قرار دارد که خطرات زیادی آن ها را تهدید می‌کند.

این اموال که بر حسب وظیفه قانونی در اختیار کارمند قرار می‌گیرد، شاید به نوعی مورد استفاده شخصی او یا دیگری قرار گیرد.

برای تضمین هر چه بهتر منافع دولت و ملت و برای حمایت از آنها، قانونگذار برای این دسته از اموال و سرمایه ها مقرراتی تعیین کرده و برداشت غیرقانونی و برنامه ریزی شده آن ها را تحت عنوان اختلاس، واجد جنبه کیفری قرار داده است.

اختلاس در کشور های در حال توسعه

سوءاستفاده کارمندان از اموالی که بر حسب وظیفه قانونی در اختیار آن ها قرار داده شده، از جمله جرایمی است که در سطح جهان به خصوص کشور های در حال توسعه بسیار مشاهده می‌شود و به همین دلیل قانونگذار در کشور های مختلف و از جمله در نظام جزایی ایران، ارتکاب آن را بسیار مورد توجه قرار داده است.

اصل ۴۹ قانون اساسی نیز این موضوع را مورد توجه قرار داده است که بر اساس آن، ثروت های ناشی از اختلاس توسط دولت گرفته شده و حسب مورد به بیت المال یا صاحب حق بازگردانده می‌شود.

عنصر قانونی اختلاس

رکن قانونی جرم اختلاس مربوط به ماده ۵ قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشا، اختلاس و کلاهبرداری است که مقرر می‌دارد: «هر یک از کارمندان و کارکنان ادارات، سازمان ها، شوراها، شهرداری ها و مؤسسات و شرکت های دولتی یا وابسته به دولت یا نهاد های انقلابی، دیوان محاسبات و موسساتی که به کمک مستمر دولت اداره می‌شوند یا دارندگان پایه قضایی و به طور کلی قوای سه گانه و همچنین نیرو های مسلح و مأموران به خدمات عمومی اعم از رسمی یا غیررسمی، وجوه یا مطالبات یا حواله ها یا سهام و اسناد و اوراق بهادار یا سایر اموال متعلق به هر یک از سازمان ها و مؤسسات فوق الذکر یا اشخاص را که بر حسب وظیفه به آن ها سپرده شده است، به نفع خود یا دیگری برداشت و تصاحب کند، مختلس محسوب و مجازات خواهد شد.»

عنصر مادی اختلاس

صرف داشتن قصد، مستوجب تعقیب کیفری نیست بلکه مرتکب باید نسبت به مالی که بر حسب وظیفه به او سپرده شده است، خیانت کند که در این صورت عمل مرتکب عنوان جرم دارد و برای تحقق آن نیز عناصری لازم است.

سمت مرتکب از موضوعات مهم است. مرتکب باید از کارمندان و کارکنان دولت یا مأموران به خدمت عمومی باشد. این موضوع از اجزای اصلی عنصر مادی جرم اختلاس محسوب می‌شود.

اختلاس باید از شرکت های سهامی غیردولتی باشد. حال این پرسش مطرح می‌شود که با توجه به خصوصی سازی و کاهش مشاغل دولتی، آیا اختلاس از شرکت های خصوصی متصور است یا خیر و آیا می‌توان از این شرکت ها حمایت

در این زمینه اداره حقوقی قوه قضاییه دو نظر مشورتی دارد «۱- اصل بر این است که تصرف و تصاحب در اموال متعلق به دولت از مصادیق جرم اختلاس است و استثنائاً دخل و تصرف در اموالی که به حسب وظیفه به کارمندان دولت سپرده شده در حکم اختلاس است. ۲- بزه‌ی که در شرکت‌های دولتی اختلاس نام دارد، در شرکت خصوصی ممکن است از مصادیق خیانت در امانت یا کلاهبرداری یا سرقت باشد.»

عنصر بعدی برای تحقق جرم اختلاس، تصاحب است، به این معنا که مرتکب باید اموالی که در اختیار اوست، عالماً و عامداً تصاحب کند. یعنی به ملکیت خود یا دیگری درآورد. صرف استفاده کردن غیرمجاز از اموال بدون قصد تملک آن را نمی‌توان مشمول ماده ۵ قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشا، اختلاس و کلاهبرداری قرار داد.

موضوع جرم اختلاس یکی دیگر از عناصر تحقق این جرم است، به این صورت که رفتار مرتکب موجب ضرر و زیان شده باشد، حال چه به صورت کلی باشد یا جزئی.

عنصر دیگر برای تحقق این جرم، سپرده شدن اموال است. در این مورد مال باید بر حسب وظیفه کارمند به او داده شود.

عنصر معنوی اختلاس

قصد آگاهانه کارمند و داشتن سوءنیت، برای تحقق جرم اختلاس لازم است. اگر کارمند بر اثر بی احتیاطی یا اشتباه در خصوص مبلغی که برحسب وظیفه به او سپرده شده است، با کسری مواجه شود، مستوجب جرم اختلاس نمی‌شود. زیرا اگر سوءنیت و قصد وجود نداشته باشد، شاید مستوجب مسئولیت مدنی شود.